

VIATGE A ROMANIA

Matthew Tree

(1990)

Viatge que ja et posa una mica nerviós quan l'autobús de l'aeroport del Prat et deixa davant la porteta de les maletes en comptes de la porta dels passatgers, i quan, amb el temps, aconseguixes pujar a l'avió Tupolev-154 de les Línies Aèries Romaneses, i has notat que els seients porten tapisseries tipus llar d'avis i que estan plegats cap endavant i que no estan numerats i que el cendrer està trencat i que les parets traspuen un tuf com de les seccions encara no renovades de l'Hospital Clínic i que el català darrere teu està dient *tot sembla una mica fluixet emcaguendéu*, doncs, ja estàs rumiant que encara hi ha temps per repensar el viatge aquest, però massa tard perquè ara l'avió s'està traslladant cap a la pista mentre una hostessa t'explica no saps ben bé què en un castellà macarrònic, és a dir, ple de paraules italianes i l'avió comença a fer bots i sembla com si estiguessis muntant a cavall, i quan estàs enlairat i ben enlairat i més acollonit que un conillet acabat de néixer, veus, agrait, que una hostessa, no saps si la que parla espanyol com la Sofia Loren, ha entrat amb un carro de cerveses, com si t'hagués llegit els pensaments, penses, però vas equivocat perquè la cervesa és d'una marca nord-americana light d'aquelles que el iaio rebutja en *HazLoQueDebas*, i, per tant, en demanes quatre però ni tantes no et calmen, en absolut, al contrari, t'envien al lavabo tres vegades, un lavabo situat just al costat de la cabina on veus, de reüll, que ningú de la tripulació no està fotent res que no sigui llegir un diari, i demanes, doncs, un rom, un gintònic, un vodka, però no n'hi ha, i abans que puguis dir *però això què cony és* l'hostessa t'informa que sí que hi ha un conyac romanès, però, adverteix amb una ganyota simpàtica, *és molt fort*, i somrius, per fi, posi-

me'n mitja ampolla si us plau, i en prens dos o potser tres glops, et crema la panxa l'acte però això ja no t'importa perquè estàs content content content per no dir bulinga i mig guenyo i l'avió baixa i tu com si res mires cap a fora, als canons camuflats instal·lats en uns camps verdíssims i a l'estol de corbs que s'escampa pel cel al moment mateix que toques de rodes a terra, fins que els reactors deixen de fer soroll i les portes s'obren i et permeten la primera ullada a l'aire lliure de l'únic país llatí que fa sis mesos va tenir una revolució, diuen.

Com que gairebé no pots aguantar-te dret no notes que l'espera fronterera és d'uns quaranta minuts i la guia ha de repetir el teu nom varies vegades fins que t'adones que aquest ets tu, i la segueixes a un cotxe tipus Renault dotze tronat i amb ella passes prats, arbres, alguna caseta i unes gralles fumejants que, t'explica, són els primers intents de restaurant privat, i arribes a l'hotel a l'hora baixa, mai més ben dit, travessant un vestíbul llòbrec i enorme, on els cendrers estan plens fins a vessar, passant per sobre d'un gos vell estirat a l'escala, cap al menjador, enorme, estil telesèrie de principis dels seixanta, on un conjunt tipus combo toca cançons tipus Burt Bacharach, i seus amb una parella, el madrileny, ella escocesa que et somriuen, una mica històrics, penses, *saps que aquest hotel és exactament com l'Hotel Fawlty*, et pregunten, i quan t'expliquen que si arribes tard al restaurant el màître et crida *mengi ràpid, mengi ràpid*, i que et fa canviar de taula cada dos o tres cops cada àpat, i que no et servirà mai les postres, encara que el cap dels guies que, per cert, es diu Manuel i és de Barcelona, els escridassés vespre rere vespre, i que als

repcionistes els has de bramar com un elefant perquè et donin les claus, i que les minyones no fan els llits i que el bar està tancat dissabte a la nit, i que a tot Bucarest no hi ha ni una cervesa del país, ni un plànol de la ciutat, cap!, ni un diari internacional, ni tan sols un gotet de lleteta i que se senten com si haguessin estat aquí anys mentre tan sols porten tres dies doncs et toca a tu dir que et sents igual com ells i acabes d'arribar, i vinga riure, riure de tot, de tota Romania, mentre les guies, romaneses joves amb ulls cansats, somriuen amb tristesa i en manual que ha passat dotze hores intentant explicar a turistes espanyols que això no és Xauxa, una mica de comprensió, si us plau, s'alça les espatlles i et porta al ROOM SERVICE on sí que t'aconsegueix una cervesa, romanesa i a més fresquíssima, i donant-li gràcies perquè ja saps que una cervesa un cap de setmana en un hotel bucarestià és una espècie de benedicció no merescuda, pugues a la teva habitació que és enorme, amb els poms de la porta espatllats, un televisor també enorme blanc i negre, i amb dues pastilletes de sabó noves de trinca que porten la paraula TURIST que fas servir per rentar-te la cara abans d'engegar la tele i obrir la finestra que dóna a la ciutat, tota ella, aquesta, gairebé a les fosques, a part l'estàtua d'un escriptor entorn del qual, de tant en tant, passa un cotxe tipus Renault dotze, però no el mateix cotxe perquè saps a aquestes alçades que tots els cotxes aquí són tipus Renault dotze, i per fi surt una imatge a la pantalla, una pel·lícula francesa que tanques a l'acte mentre ensumes l'olor sec i polsós que ja saps que és propi del país i penses déu meu què cony estic fent aquí?

Aviat els que encara viuen se n'oblidaran, dels cadàvers de desembre, t'explica la guia amb ulls enfadats sota un cel caríssim mentre mires la foto d'un somriure de dotze anys enganxada a una làpida blanca decorada amb una petita bandera romanesa al mig d'un parc ple de làpides idèntiques, no havien de morir, afegeix quan et porta per un bulevard arbrat i inacabable cap a la plaça on van començar la revolució, ja sabem que hi havia un cop d'estat però érem nosaltres els que el vam precipitar, amb la nostra presència, no teníem res més, jo hi era, aquí, segueix mentre estudies les oficines cremades i foradades a cada banda, els últims cinc anys eren els pitjors, diu, els nens petits no havien vist mai una taronja i quan les van veure, després, les enviades des d'Espanya, les van mossegar com si fossin pomes, comenta davant els cent quaranta mil metres quadrats de no-res color de nata passada erigits amb el nom de pila de Palau de la República, dominant l'horitzó de la ciutat per sempre més i cony, alguna cosa hauran de fer amb tot això, penses, devia haver costat un ull de la cara, és clar, aclareix davant una comissaria - l'equivalent de la de la Via Laietana però saquejada i ben saquejada, notes amb un petit somriure - una part de la Securitate va ajudar els colpistes i eren ells qui més endavant es van disfressar de miners per pegar la gent quan els aldarulls antiiliescus de juny, maquilatge de carbó, portaven, i aneu amb al taxi a la central de la Televisió Romanesa davant la qual el taxista es posa a riure maliciosament tot i assenyalant la torre de comunicacions, què diu aquest senyor doncs la guia et tradueix que els manifestants de juny quasi van aconseguir llençar tota la plantilla professional des d'allà dalt i rius com un boig perquè estàs pensant en la Mayra Gómez Kemp i l'imbècil aquell que presenta "El precio justo" i el

Jesús Hermida hahahaha amb la diferència que tu sí els hauries llençat, i feu una volta per la casa particular d'en Ceausescu on els diumengencs estan pujant les parets per veure-hi millor, i tu està més content que un gínjol perquè estàs veient la Romania dels teldiaris occidentals, canya i més canya, i per tant, quedes una mica sorprès quan et trobes de seguida en una església petita i ortodoxa i pintadeta des de fa mig mil.lenni i després, de cop, en un parc enorme amb un llac com un mar minvat, on nòvios remen nòvies capa parades de sucre filat, i, abans que no puguis dir res, estàs dins una cerveseria tan antiga que sembla una església més, adonant-te, malgrat tu, que als romanesos els agrada explicar acudits que és el que estan fent a la taula del costat, i sents que la guia ha deixat de parlar de política i et parla del París de Centre-Europa, una frase que li ve de gust, que així era Bucarest, es veu, i amb una persistència difícil de detectar t'està dient, en efecte, que *després del merder, quedem nosaltres*, i així vas reflexionant sobre aquest aspecte fins ara desconegut de Romania, fins que arribeu a la Plaça de la universitat on grups de gent discuteixen sota una pintada enorme que diu *zona lliure de neocomunisme* al peu de la qual gitanos mengen llavors negres, i dónes les gràcies a la guia tot i explicant-li la veritat, que sense ella hauries quedat com un perfecte idiota en aquesta metròpolis tan rara, i aquella nit fas un glop del conyac aquell tan fort i surts sol a veure la manifestació de cada nit, segueixes tota la gentada a la plaça on uns cinc-cents policies han format en cercle, com les tropes romanes d'abans, però ara darrere escuts de plàstic, mentre una trentena d'adolescents barren el pas als cotxes, apedregant els qui els esquivaven, i pugues i pugues fins que tens els petits policies

a un pam del teu nas i sents que el públic discuteix amb ells, que si haurien de fer això i no allò altre, fins que un oficial tan alt que sembla que l'hagin criat amb els 'últims mètodes d'enginyeria genètica us ordena de fotre el camp, doncs tots camineu una mica més avall, i els nens xisclen *Jos Iliescu* i fan una foto per a la premsa i les forces d'ordre públic estan ja fent una càrrega de rigor i corres amb tothom però algú t'aixafa contra un cotxe doncs busques refugi al portal d'un hotel, amb dos manifestants i un ramat de iaies tan esporuguides com tu i, és clar, dos agents armats fins a les dents vénen directament cap aquí i fots el camp d'allà, ja t'has guanyat, tot cofoi, la medalla de Testimoni Ocular dels Disturbis Romanesos, i tornes a l'hotel on ara sí que no hi ha cervesa però tant se te'n dóna com que demà t'has d'aixecar d'hora per agafar un vol cap a la capital de Transilvània, que es diu Cluj-Nàpoca, on viuen tres persones que vas conèixer durant vint minuts a Barcelona.

I viatges amb un avió d'hèlices tipus "Les Aventures de Tintín" a una vila elegantíssima on només hi falten els aristòcrates per entrar i sortir dels edificis grocs i rosats setcentistes de cada cantonada o de les dues catedrals bombollesques que creixen al mig de tot, però no cal continuar la narració perquè tu ja saps, ara que estàs altre cop a Barcelona, escrivint, precisament, això, que només fa falta parlar del D. i de la L., que van organitzar tot e que desitjaves i que no et van deixar pagar per res, ni pel dinar de sardines, "xorba" i escalopa amb formatges al primer restaurant particular de Cluj construït pel seu propietari des del no-res, ni per les dues dotzenes de diaris locals que et va passar pel cap que

volies intentar llegir, ni pels taxis cap a i des dels mil llocs que vas visitar, no tan sols pels tomàquets que van localitzar per a tu i exclusivament per a tu darrere les muntanyes uniformes de carbasses i síndries al mercat central, parlar també de l'A., que et va deixar dormir al seu pis, més concretament al seu menjador, l'únic espai que quedava, cosa que la seva dona i la seva filla de set anys devien haver trobat ben inconvenient, tu, estirat i roncant al matí a prop de l'esmorzar, el mateix A. que una tarda et va portar a una tasca al mig del bosc transilvanià on vau beure "tsuica" i vi blanc dolç mentre xerràveu amb l'amo, de l'hotel que ell muntaria quan el leu fos convertible, de la disponibilitat del tabac búlgar, dels gavatxos d'un grup de Solidarité Franco-roumaine que estaven fent ziga-zagues cap als seus cotxes preciosos, i de les mides mitjanes dels pits de les dones espanyoles que ells imaginaven fora de sèrie, increïbles, mítics, o mítiques, i és que encara no saps si estaven parlant de les tetes o de les persones, xerrant allà fins que els arbres es van tornar siluetes i alguns dels clients començaven a barallar-se pacíficament a les fosques, i si el D., la L., i l'A eren les tres persones que havies trobat un moment breu a Barcelona cal parlar, ademés, de la romanesa R. i l'hongaresa I., amb qui et vas fer amics i ben amics, tant que el seu cap, l'A. estava segur que tots tres havíeu passat les hores junts fent guarrades exòtiques pròpies del contacte d'un estranger amb dues solteres del país mentre que de fet t'estaven aclarint els dubtes que portaves sobre la situació de la minoria hongaresa, el buit polític romanès, la reactivització de la descentralització com a primer pas cap a la llibertat, i de com tota una nació camps color de maragda tipus

irlandesa estava esperant que algú fes alguna cosa en un bloc de pisos obrer, i és que tots en són, d'obrers, un capvespre llarg entre turquesa i morat travessat per núvols allargadíssims, cal parlar també de la sensació final la tarda final en el curs del dinar final a la ciutat de Cluj-Nàpoca, menjant "xorba" i carn de bou amb el D. i la L., atesos tots tres per cambrers tímids vestits de marró vermellós, i és que 'sensació' és una paraula abstracta i vaga, per no dir nebulosa, que es refereix en aquest cas específic a la certesa que havies trobat un detall únic romanès que t'aclariria per sempre més la identitat de Romania més que qualsevol bandera, polític, poeta, fet històric o olor seca i polsosa, que havies trobat el punt exacte marcat pels llavis cansats i somrients, amables, del director d'un col·legi post-revolucionari un geni de l'organització o de l'enginyer de ceràmica que es negava a passar per qualsevol porta, porteta, entrada d'escala o escletxa abans que tu, punt exacte present en els llavis de l'auxiliar de l'aeroport allà en una cafeteria fosca i desproveïda com totes que subratllava l'absoluta necessitat d'haver-se carregat el Ceaucescu, encara si el molt fill de puta hagués intentat reformar tot el seu puta sistema de dalt a baix, *déu meu*, o en els llavis rient mostrant dents de l'encarregada del museu local que volia que sabessis que ara sí que podria explicar la veritat sobre el que va passar amb els dacis i els romans i tota la colla de tribus esclaves que junts van fundar, a base de follar, la gran nació romanesa, que havies trobat, per fi, el significat de debò de les paraules de la guia bucarestiana *després del merder, quedem nosaltres*, i allà es van quedar, el D. i la L., a l'aeroport de Cluj-Nàpoca, somrients, cansats a tristos, adéu-siau i a reveure, i tu assegut amb el capità haddock una altra vegada

cap a Bucarest on encara no hi havia ni sabates ni discos de rock ni revistes guarres ni piles ni bombetes ni tabac ros ni tovallons de paper no bosses de plàstic ni capsas de bombons, capa un hotel amagadet amb un taxista que t'explica que és enginyer elèctric però no en guanya prou per mantenir un parell de nens perquè *cony la gent no va votar per Ion Ratiu* com ell, i al televisor de la teva habitació un endarrerit mental que es veu que és el Ministre d'Afers interns està explicant molt a poc a poc com si s'estés adreçant a una pandilla d'infants les raons per les quals no hi ha un puta article de consum a la vista de cap dels vint-i-tres milions de ciutadans sota la seva jurisdicció però a tu, nano, això ja no t'afectava, no t'importava, tu havies vist, i ja era hora, el punt exacte romanès, el respir nacional als llavis de tothom, *després del merder quedem nosaltres*, aquella lleugeresa qualificada als llavis, arreu, acompanyada i ben acompanyada per una generositat i una obertura que no sospitaves que encara poguessin existir al continent dit europeu i te'n recordes de com, quan vas sortir de Romania, vol TAROM i el cendrer trencat una vegada més, tenies ganes de celebrar, però no una celebració obligatòria, res de Nadals ni de Sants ni d'aniversaris, no, més aviat una festa tipus m'ha tocat el número, i és que et senties com si t'haguessin caigut a les mans, a la vegada, la quiniela la primitiva la bonoloto el 6/49 i el rasca-rasca, la grossa, déu meu, poc que ho pensaves quan vas arribar a Bucarest amb un desdeny consumista gravat a la teva careta, que et sentiries un privilegiat per haver pogut veure i mig entès el fenomen romanès, *després del merder, quedem nosaltres*, i saps com saps quants dits tens a la mà esquerra que els oblidaràs jamai. A l'Anca i la Hili, a l'Augustin, al Dan i la Lucia, al Vassilie,

a la Rodica i a la Ilde, i, evidentment, a l'Emil Campeanu de l'escola Mihai Eminescu de Cluj-Nàpoca, adéusiau i a reveure, bon dia, bona tarda, bona nit i bona sort, i que el futur vingui aviat, em sembla que ja està tot dit. Per ara!